SAYI/ISSUE: 655 • MART / MARCH 2021
ISSN: 1307-7112

FİNANS POLİTİK & EKONOMİK YORUMLAR

FINANCE, POLITICS & ECONOMIC REVIEWS

İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ

SAYI/ISSUE: 655 • MART/MARCH 2021
e-ISSN: 2667-6907

FİNANS POLİTİK & EKONOMİK YORUMLAR

FINANCE, POLITICS & ECONOMIC REVIEWS

İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ

FİNANS POLİTİK &
EKONOMİK YORUMLAR

Yıl: 58 **Sayı: 655** **Mart 2021**

Bilim Kurulu

- Prof. Dr. Asaf Savaş Akat (Bilgi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Aslı Yüksel (Bahçeşehir Üniversitesi)
- Prof. Dr. Deniz Gökçe (Bahçeşehir Üniversitesi)
- Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu (Piri Reis Üniversitesi)
- Prof. Dr. F. Çiğdem Çelik (İstanbul Okan Üniversitesi)
- Prof. Dr. Fatma Doğruel (Marmara Üniversitesi)
- Prof. Dr. Fuat Erdal (İstanbul Teknik Üniversitesi)
- Prof. Dr. Gülüzar Kurt Gümüş (Dokuz Eylül Üniversitesi)
- Prof. Dr. Hasan F. Baklacı (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Hüseyin Taştan (Yıldız Teknik Üniversitesi)
- Prof. Dr. İclal Attila (Marmara Üniversitesi)
- Prof. Dr. İdil Kaya (Galatasaray Üniversitesi)
- Prof. Dr. Jale Minibas-Poussard (Université Paris-Est, IRG UPEC, UPEM)
- Prof. Dr. Kürşat Aydoğan (Bilkent Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mert URAL (Dokuz Eylül Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mete Doğanay (Çankaya Üniversitesi)
- Prof. Dr. Metin Kamil Ercan (Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Murat Donduran (Yıldız Teknik Üniversitesi)
- Prof. Dr. Mübariz Hasanov (İstanbul Okan Üniversitesi)
- Prof. Dr. Onur Aruğaslan (Western Michigan University)
- Prof. Dr. Ömer Torlak (Rekabet Kurumu)
- Prof. Dr. Ömür Süer (Galatasaray Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ramazan Aktaş (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi)
- Prof. Dr. Rıza Demirer (Southern Illinois University Edwardsville)
- Prof. Dr. Seyfettin Gürsel (Bahçeşehir Üniversitesi)
- Prof. Dr. Şebnem Burnaz (İstanbul Teknik Üniversitesi)
- Prof. Dr. T.Güngör URAS
- Doç. Dr. Ali Görener (İstanbul Ticaret Üniversitesi)
- Doç. Dr. B. Can Karahasan (Piri Reis Üniversitesi)
- Doç. Dr. Cumhur Ekinci-(İstanbul Teknik Üniversitesi)
- Doç. Dr. Fırat Bilgel (MEF Üniversitesi)
- Doç. Dr. Gonca Atıcı (İstanbul Üniversitesi)
- Doç. Dr. Gülin Vardar (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
- Doç. Dr. Sevil Acar (Boğaziçi Üniversitesi)
- Doç. Dr. Şenay Ağca (George Washington University)
- Doç. Dr. Yasemin Zengin Karaibrahimoğlu (University of Groningen)
- Dr. A. Mahfi Eğilmez (Kadir Has Üniversitesi)
- Dr. Ege Göktuna (Özyeğin Üniversitesi)
- Dr. Yeşim Gürbüz (Galatasaray Üniversitesi)

İstanbul Okan Üniversitesi
Adına
İmtiyaz Sahibi
Prof. Dr. Mustafa Koçak
Rektör

Editör:
Prof. Dr. Güner Gürsoy
EditörYrd.:
Doç. Dr. Gökçe TUNÇ
Dr. Öğr. Üyesi Oya KENT
fpekonomikyorumlar@gmail.com
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Kenan ÖZTOP
Yayın Türü: Yaygın Süreli
İdare Yeri: İstanbul Okan Üniversitesi Tuzla
Kampüsü, 34959
Akfırat- Tuzla/İSTANBUL
Tel: 444 65 26
Fax: 0 (216) 677 16 47
Kapak-Tasarım
Es Yayınları
Mehmlet Akif Mah. Reyhan Sok.
Gülas Konutları C Blok Daire 3, 34774
Ümraniye - İstanbul
Tel: 0 216 414 59 12
Yayıncı Sertifika No: 14159
Basım Tarihi: 30.03.2021

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi hakemli bir dergidir.

Dergideki yazılar, kaynak göstermek koşuluyla alınabilir. Yayınlanan yazıların tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.
e-ISSN: 2667-6907

FİNANS POLİTİK &
EKONOMİK YORUMLAR

Yıl: 58 **Sayı: 655** **Mart 2021**

Yayın ve Danışma Kurulu

- Tevfik ALTINOK (Finans Kulüp)
- Dr. Yılmaz ARGÜDEN (Boğaziçi Üniversitesi)
- Afa BORAN (Qatar, SHUAA Capital)
- Yavuz CANEVi (Türk Ekonomi Bankası)
- Ege CANSEN (Ekonomist, Yazar)
- Bülend ÇORAPÇI (Kerevitaş)
- Gazi ERÇEL (İstanbul Aydın Üniversitesi)
- Ali İhsan KARACAN (Doğan Holding)
- Korhan KURDOĞLU (Ata Menkul Değerler)
- Adnan NAS (Global Yatırım Holding)
- Sezai ONARAL (İstanbul YMM Odası)
- Gökhan ÖZER (Global Menkul Değerler)
- Tuncay OZİLHAN (Anadolu Endüstri Holding)
- Adnan POLAT (Polat Holding)
- M.Faruk SABUNCU (Sabuncu Danışmanlık)
- Yaman TÖRÜNER (Akbank)
- Cihan TURPER (Filika Bilişim Hizmetleri A.Ş.)
- Prof.Dr. Hakan UZELTÜRK (Yeditepe Üniversitesi)
- Zekeriya Yıldırım (Darülşafaka Çemiyeti)

Dergimizi Tarayan Alan Endeksleri ve Veri Tabanları

TÜBİTAK ULAKBİM · ProQuest · American Economic Association EconLit · EBSCOhost

FİNANS POLİTİK &
EKONOMİK YORUMLAR

Yıl: 58 **Sayı: 655** **Mart 2021**

İÇİNDEKİLER

Önsöz 7

Linear and Nonlinear Granger Causality Relationship Between Stock Indices and Financial Variables

Remzi GÖK 9

The Role of Demographic Variables on Unemployment Duration

Deniz KESKİN ÖZBERK 39

Borsa İstanbul'da Aşırı Güven Davranışının Algoritmik/Yüksek Frekanslı İşlemlerin Etkisi Altında İncelenmesi ve Cds İlişkisi

Esra ALP COŞKUN 59

Türkiye'de Gelir Polarizasyonu Eğilimi ve Kaynakları

Sinem SEFİL-TANSEVER 91

Causal Relationship Between Government Size and Economic Growth in Turkey: Evidence From The Toda-Yamamoto Approach

Ayşegül DURUCAN 113

Kurumsal Sürdürülebilirlik Performansı ve Finansal Performans: Borsa İstanbul Konaklama Şirketlerinde Bir Araştırma

Erdinç KARADENİZ Ömer İSKENDEROĞLU Buket Dilan UZPAK 135

Do Socioeconomic and Demographic Inequality in Body Mass Index Vary By Nutrition Behaviors and Physical Activity? The Case of Turkey

Burcu DÜZGÜN ÖNCEL 161

ÖNSÖZ

Finans-Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi 1963 yılında kurulmuş ve hakemli bir sosyal bilimler dergisi olarak 55 yılı aşkın bir süredir yayın hayatını kesintisiz sürdürmektedir. Kuruluşundan Mayıs 2003 tarihine kadar "Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi" adıyla yayınlanan dergimiz, bu tarihten itibaren ilgi alanı ekonomi ve finans alanlarını kapsayacak şekilde genişletilerek "Finans-Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi" ismini almıştır. Finans-Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi'nin yayın hakları ve imtiyaz sahipliği Nisan 2018 itibariyle tüzel kişilik olarak Okan Üniversitesi'ne devrolmuştur. Kuruluşundan bugüne kadar dergiye katkı sağlayanları saygı ve hürmet ile anıyoruz.

Finans-Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi ekonomi ve finans alanında teorik, uygulamalı ve ampirik makaleler ile diğer disiplinlerden ekonomi ve finans alanını tamamlayıcı çalışmalar arasından, titiz ve etik prensipler çerçevesinde yapılan değerlendirme süreci sonunda, nitelikli araştırmaları yayınlamayı hedeflemektedir.

Dergimiz, ekonomi ve finans alanlarında çalışan akademisyenler, araştırmacılar ve profesyonellerin görüşlerini paylaşabilecekleri bir akademik platform olarak kurgulanmıştır. Makalelerde yayınlanan görüş ve çıkarımlar makale yazarlarını bağlar ve kurumsal görüşümüzü yansıtmaz. Dergimize İngilizce ve Türkçe makaleler kabul edilebilmektedir.

Finans-Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi, Ulakbim TR Dizin, EconLit, ProQuest, EBSCOhost gibi alan endeksleri veri tabanlarında taranmaktadır ve bu endekslerinin çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalarımız devam etmektedir. Dergimiz 2018 yılı sonuna kadar aylık olarak yayınlanmış olup, 2019 itibariyle Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarında olmak üzere üç ayda bir yayın yapmaktadır. Düzenli yayınların yanı sıra, akademik konferans, seminer ve çalıştaylarda sunulan bildiriler için dergimizin özel sayılarının basımı planlanmaktadır.

Ekonomi ve finans alanında çalışan akademisyen, araştırmacı ve profesyonellerin özgün ve nitelikli bilimsel araştırmalarını yayınlamaktan mutluluk duyacağız.

Saygılarımızla

FİNANS POLİTİK &
EKONOMİK
YORUMLAR

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi

EISSN: 2667-6907

Web

Editör: Prof. Dr. Güner Gürsoy

Yayın Formatı: Elektronik

Yayına Başladığı Yıl: 1963

Yıllık Yayın Sayısı: 4

Yayın Yapması Gereken Aylar: Mart, Haziran, Eylül, Aralık

Konu Alanları: İşletme Finans | İktisat

Yayıncı: İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ

Yayın Dili: Türkçe, İngilizce

Dizinlendiği Yıllar: 2010 - 2022 (Sosyal)

Konu Kategorisi: Sosyal > Sosyal

Makale Sayısı	Atıf Sayısı	Kendine Atıf Sayısı	Atıf Alan Makale Sayısı	Atıf Ortalaması	Kendine Atıf Oranı
764	1018	49	348	1,33	%0,05

Makale & Atıf Sayısı

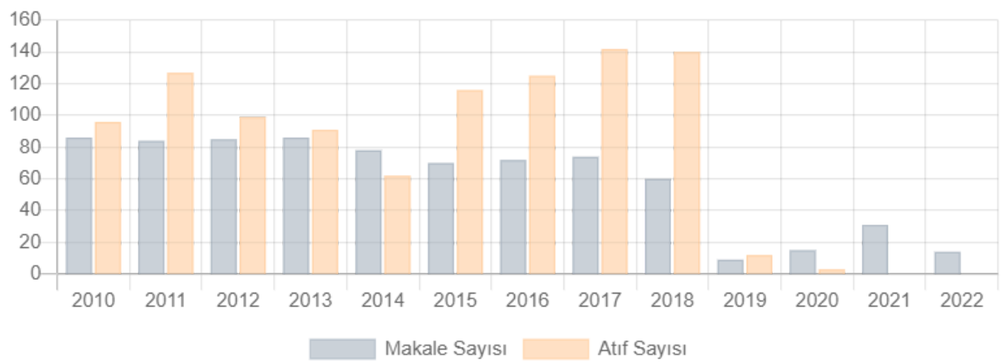

"Grafik Verisi" ©2022 - TR Dizin

Makale Türleri

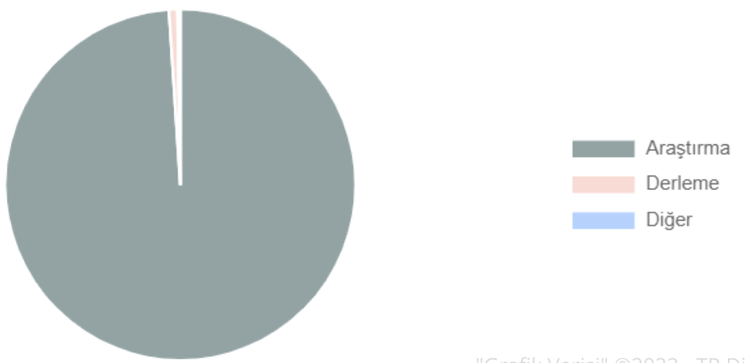

"Grafik Verisi" ©2022 - TR Dizin

Derginin Makaleleri

MAKALE

Firma Performansının Belirleyicileri: Türkiye Örneği (1990-2016)

✔ *Veli AKEL,* ✔ *Yüksel İLTAŞ*

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)

Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 642 Sayfa: 93 - 116

Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle

0 Atıf

MAKALE

Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin Bütçe Sürdürülebilirliği Üzerine Bir Uygulama

✔ *Mehmet DAĞ,* ✔ *Oktay KIZILKAYA,* ✔ *Fatma KIZILKAYA*

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)

Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 635 Sayfa: 65 - 72

Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle

4 Atıf

MAKALE

Muhasebe Temelli Performans Ölçümleri ile Piyasa Temelli Performans Ölçümlerinin CRITIC ve ARAS Yöntemleriyle Değerlendirilmesi

✔ *Zekai ŞENOL,* ✔ *Alptekin ULUTAŞ*

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)

Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 641 Sayfa: 83 - 102

Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle

11 Atıf

MAKALE

The Relationship of Diversity Management and Servant Leadership with Organizational Identification and Creativity in Multinational Enterprises

✔ *Senem NART,* ✔ *Burak YAPRAK,* ✔ *Yavuz Tansoy YILDIRIM,* *Ahmet Yusuf SARIHAN*

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)

Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 637 Sayfa: 31 - 47

Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle

1 Atıf

MAKALE

Gelişen Piyasa Ekonomilerinde Satınalma Gücü Paritesinin Geçerliliğinin Test Edilmesi

✔ *Faruk MİKE*

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)

Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 637 Sayfa: 7 - 30

Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle

4 Atıf

MAKALE

Diskriminant ve Lojistik Regresyon Yöntemleri Kullanlarak Finansal Baúarszlk Tahmini: BIST ømalat Sektörü Örneği

✔ *Barış AKSOY,* ✔ *Derviş BOZTOSUN*

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)

Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 646 Sayfa: 9 - 32

Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle

0 Atıf

MAKALE

Girdi Çıktı Analizi ile Otomotiv Sektörünün Konumu

Banu ERKÖK ERKÖK

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)

Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 644 Sayfa: 9 - 40

Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle

0 Atıf

Deneysel İktisatta Ödül Mekanizmasının Rolü: Parasal Teşvik ve Ders Notu Karşılaştırması

✔ *Mete DİBO,* ✔ *Erdem SEÇİLMİŞ,* *Mehmet Cahit GÜRAN*

0

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)
Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 636 Sayfa: 37 - 46
Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle
Atıf

Türk Bankacılık Sektöründe İç Denetçilerin Bağımsızlığı Üzerine Bir Araştırma
Mustafa Tevfik KARTAL, Özer DEPREN, ✔ Serpil KILIÇ DEPREN
Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)
Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 642 Sayfa: 41 - 68
Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle
2
Atıf

Ekonomik Kompleksite ve Finansal Gelişme İlişkisi: Türkiye Örnekleminde Ampirik Bir Analiz
Muhlis CAN, Buhari DOĞAN
Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)
Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 638 Sayfa: 5 - 16
Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle
7
Atıf

Antik Dönemden Bretton Woods'a Finansal Düzenlemelerin Yolculuğu
✔ *Ayşenur ALTINAY, Özden Sevgi AKINCI*
Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)
Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 643 Sayfa: 25 - 46
Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle
0
Atıf

Ulusal İnovasyon Sistemi İçerisinde Kamu ile Özel Sektör AR-GE Faaliyetlerinin Etkileşimi
✔ *Özcan KARAHAN,* ✔ *Metehan YILGÖR*
Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)
Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 640 Sayfa: 49 - 62
Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle
0
Atıf

Eski Fakat Güncel Bir Sorun: Panama Belgeleri ve Vergi Cennetleri
✔ *Muhammet ŞAHİN,* ✔ *Candan YILMAZ*
Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)
Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 640 Sayfa: 101 - 118
Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle
1
Atıf

Sermaye Yapısına Etki Eden Firmaya Özgü Faktörlerin Panel Veri Analizleri ile Belirlenmesi: Kurumsal Yönetim Endeksi Üzerine Bir Uygulama
✔ *Emre Esat TOPALOĞLU*
Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)
Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 640 Sayfa: 63 - 100
Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle
6
Atıf

Vergi Yapısı ile Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkisi: Türkiye Örneği
✔ *Mehmet SONGUR,* ✔ *Cihan YÜKSEL*
Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)
Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 643 Sayfa: 47 - 70
Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle
3
Atıf

øúgücü østatistiklerini Geriye Do÷ru Düzeltme Denemesi ya da "østihdamsz Büyüme" Diye Bir ùey Neden Olmad: øúgücü østatistiklerini Yeniden Düúünmek
0

✔ *Mevlüt TATLIYER*

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)

Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 646 Sayfa: 33 - 73

Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle

Atıf

Theory and Practice of Fiscal and Cultural Commons in Italy

Berna UYMAZ

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)

Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 637 Sayfa: 81 - 94

Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle

0 Atıf

Multibubbles in Emerging Stock Markets

✔ *Ayben KOY*

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)

Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 637 Sayfa: 95 - 109

Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle

3 Atıf

Petrol Şoklarının Makroekonomik Göstergeler Üzerine Etkileri: OPEC İçin Yapısal VAR Analizi

✔ *Yağmur SAĞLAM,* ✔ *Gülçin GÜREŞÇİ*

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)

Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 640 Sayfa: 27 - 47

Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle

2 Atıf

Türkiye'de Sağlık Harcamaları ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkinin Tespiti: 1980-2014 VAR Model Analizi

✔ *Cüneyt Yenal KESBİÇ,* ✔ *Gökhan SALMAN*

Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi (Sosyal)

Yıl: 2018 Cilt: 55 Sayı: 639 Sayfa: 163 - 180

Öz Tam Metin Analiz Listesine Ekle

5 Atıf

TÜRKİYE'DE GELİR POLARİZASYONU EĞİLİMİ VE KAYNAKLARI

Sinem SEFİL-TANSEVER[1]

Gönderim tarihi: 10.08.2020 Kabul tarihi:01.03.2021

Öz

Orta gelir grubunun küçülmesi ve gelir dağılımının düşük ve/veya yüksek gelir grubuna doğru kutuplaşması anlamına gelen gelir polarizasyonu, yoksulluk ve gelir eşitsizliği gibi gelir dağılımına ilişkin kavramlarla ilişkili olmakla birlikte kavramsal farklılıkları sebebiyle ayrı olarak incelenmesi gereken bir dağılımsal ölçüttür. Bu çalışmada Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması verileri kullanılarak Türkiye'de 2006-2018 yılları arasında gelir polarizasyonun büyüklüğü, seyri, gelir eşitsizliğiyle ilişkisi ve gelir polarizasyonu yaratan gelir kaynakları incelenmiştir. Çalışma sonucunda gelir polarizasyonunun Wolfson bi-polarizasyon indeksine göre aşağı yönlü bir seyirle, DER indeksine göre ise nispi olarak daha sabit bir seyirle sırasıyla %11,9 ve %3,5 oranında azaldığını görülmüştür. DER indeksi ayrıntılı olarak incelendiğinde gelir dağılımında gruplar arasındaki gelir uzaklıklarının azaldığı fakat gelir gruplarının daha belirgin hale geldiği ortaya çıkmıştır. Başlangıçta gelir polarizasyonunu azaltan sosyal transferlerin dönem sonunda toplam gelir içindeki payını artırarak gelir polarizasyonunu artırdığı ve gelir polarizasyonunun en önemli gelir kaynağının maaş ve ücret gelirleri olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Gelir Dağılımı, Gelir Polarizasyonu, Gelir Eşitsizliği

JEL Sınıflaması: D31, D63, R20

TRENDS AND SOURCES OF INCOME POLARIZATION IN TURKEY

Abstract

Income polarization which refers to the shrinkage of the middle income group and polarization of the income distribution towards the low and /or high income group, is a distributional measure that is related to the concepts of income distribution, such as poverty and income inequality, but should be examined separately due to its conceptual differences. This study examines the magnitude and trends of income polarization, as well as its relation to income inequality and its income sources in Turkey between 2006 and 2018 by using data from Income and Living Condition Survey. The obtained results showed that Wolfston bi-polarization index and DER index decreased by11.9% and 3.5% respectively, while the former had a downward trend and the letter was relatively more stable during the analysis period. A more detailed examination of DER index revealed that income distances between income groups in distribution decreased while the income groups became more pronounced. It was observed that social transfers, which decreased the income polarization at the beginning of the analysis period, increased the income polarization at the end. It was also revealed that most significant income source of income polarization was salary and wage incomes.

Keywords: Income Distribution, Income Polarization, Income Inequality

JEL Codes: D31, D63, R20

[1] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, e-mail: ssefil@ticaret.edu.tr
ORCHID ID: 0000-0001-7124-8618

1. Giriş

Sosyal bilimlerdeki genel tanımıyla bir sosyal ya da politik grubun çatışan ve çelişen duruşlara, amaçlara ve bakış açılarına sahip olan iki karşıt alt gruba bölündüğü ve çok az sayıda bireyin tarafsız kaldığı sosyal süreç olarak ifade edilen polarizasyon, toplumda politika, spor, medya, kamu sorunları gibi farklı alanlarda gözlemlenebilmektedir (Guerra, 2015). Polarizasyon iktisat literatüründe ise gelir polarizasyonu kavramı çerçevesinde tartışılmaktadır. Orta gelir grubunun küçülmesiyle gelir dağılımının düşük ve/veya yüksek gelir gruplarına doğru kutuplaşması olarak ifade edilen gelir polarizasyonu, yoksulluk ve gelir eşitsizliği konularının domine ettiği gelir dağılımı literatüründeki önemini gittikçe artırmaktadır. Orta gelir sınıfının içinin boşalması (hollowing out) olarak da ifade edilen gelir polarizasyonu kavramı yoksulluk, gelir eşitsizliği ve refah tartışmalarıyla ile ilişkili olmakla birlikte farklı dağılımsal dinamiklerle tanımlanır.

Gelir dağılımı çalışmalarında pek çok sayısal ölçüt bulunmakla birlikte hiçbiri gözlemlerin dağılımın ortasından kuyruklarına doğru hareket etmesi ile oluşan polarizasyonu ifade eden koybolan orta gelir sınıfı tartışmasında bir araç olarak kullanılmaya uygun değildir. Standart eşitsizlik ölçütleri polarizasyonu uzayan sağ kuyruk gibi diğer eşitsizlik türlerinden ayıramaz (Levy ve Murnane, 1992,1339-1340). Artan gelir polarizasyonun azalan gelir eşitsizliği ile birlikte gözlemlenmesi bile teorik olarak mümkündür. Ekonomik olarak iyi durumdaki bir orta gelir sınıfı yüksek gelir, hızlı ekonomik büyüme, sosyal ve politik istikrarla ilişkilendirildiği için her toplum için çok önemlidir (Pressman, 2007, 181). Gelir polarizasyonu orta gelir sınıfını yok ederek bunun yerine aynı sosyoekonomik özellikleri taşıyan bireylerin oluşturduğu farklı sosyal gruplar yaratır. Bu belirgin grupların çıkarları birbirlerinden farklı olduğu durumlarda çıkarlarını korumak için hareket ettiklerinde sosyal çatışma oluşur. Farklı gruplar ve bu grupların zıt çıkarları çoğaldıkça sosyal çatışmanın derinliği artar. Bu olası sosyal tansiyon ve gerginlik yüksek gelir polarizasyonun toplum ve ekonomi üzerindeki zararlı etkilerinden biridir (Esteban ve Ray, 1994, 1999, 2011). Wang ve diğerleri (2018) gelir polarizasyonunun diğer zararlı etkilerini üç başlıkta özetlemiştir. Yüksek gelir polarizasyonu daha düşük sosyal mobilite ve sosyal dışlanma anlamına gelir. Polarize olmuş bir toplumda her tabakadaki bireyler birbirlerine yakın ama diğer gruplardan farklı hissederler ve bu durum gelir grupları arasındaki mobiliteyi engeller. Sonuç olarak nispi olarak fakir olan bireyler ve hanehalkları bir üst tabakaya çıkmakta zorluklar yaşarlar ve sosyal dışlanmaya maruz kalırlar (Motiram ve Sarma, 2014). Yüksek gelir polarizasyonunun bir diğer potansiyel olumsuz etkisi ekonomik büyümeyi engellemesidir. Gelir polarizasyonunun altında yatan sosyal çatışma ve politik istikrarsızlık piyasa işleyişini ve işgücü ilişkilerini zedeler ve mülkiyet hakkına zarar verebilir (Keefer and Knack, 2002). Gelir polarizasyonunun başka bir zararlı etkisi ise yarattığı sosyal gerginliğin oluşturduğu psikososyal stres ile toplum sağlığına verdiği zarardır. Ayrıca gelir farklılıkları sağlık sistemi gibi kamu malları hakkında çatışan çıkarları olan grupların arasındaki anlaşmazlıkları

artırır ve bu durum toplumun genel sağlık durumuna zarar verir (Pérez ve Ramos, 2010). Bu riskleri minimize edebilmek için, toplumun iktisadi gelişimi gelir dağılımının ortadan iki kuyruğa ya da kuyruklardan herhangi birine doğru yığılmasını gösteren ölçütler kullanılarak izlenmelidir (Clementi ve diğ., 2014, 6).

Bu çalışmada Türkiye için gelir dağılımının incelenerek gelir polarizasyonunun boyutunun, davranışının ve kaynaklarının araştırılması, gelir polarizasyonu ve gelir eşitsizliğinin birlikte hareketinin incelenmesi, farklı gelir kaynaklarının gelir polarizasyonuna katkısının araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın 2. bölümünde gelir polarizasyonuna ait kavramsal çerçeve incelenecek, 3. bölümünde kullanılan metodoloji ve veri açıklanacak, 4. bölümünde gelir polarizasyonu literatürü özetlenecektir. 5. bölümde polarizasyon ve polarizasyon dekompozisyonuna dair bulgular incelenecek, 6. bölümde ise bulgulara dair özet ve tartışmaya yer verilecektir.

2. Kavramsal Çerçeve

Teorisi sosyal çatışma tartışmasının üzerine kurulu olan gelir polarizasyonu literatürü Esteban ve Ray (1994), Foster ve Wolfson (1992) ve Wolfson (1994)'ın çalışmalarıyla başlamıştır. Foster ve Wolfson (1992) gelir polarizasyonu kavramı tanımlarında iki gelir grubuna odaklanarak bi-polarizasyon indekslerini oluştururken iki gelir grubunun ötesindeki çalışmalara Esteban ve Ray (1994) öncülük etmiştir.

Esteban ve Ray (1994) polarize olmuş bir gelir dağılımının üç karakteristik özelliğini şu şekilde tanımlamıştır: i) Her grup içinde yüksek derecede homojenlik (özdeşleşme/identification) ii) Gruplar arasında yüksek dereceli heterojenlik (yabancılaşma/alienation) iii) Az sayıda büyük grup ya da tüm dağılım üzerinde çok küçük etkisi bulunan küçük ölçekli gruplar (örn. izole olmuş bireyler). Bu üç karakteristik özellik bir toplumda sosyal gerginliğe işaret etmektedir. Tüm gruptan farklı özelliklere sahip olan bir bireyin var olduğu durumda bu bireyin sosyal gerginlik oluşmasında önemli bir etkiye sahip olacağı söylenemez. Ama bir grup birbirine benzer bireylerden oluşuyorsa bu bireylerin amaçlarının da aynı olması beklenir ya da en azından özdeşleşme (identification) hissiyatı sebebiyle güçlü bir birlik duygusu içinde benzer amaçlara sahip olurlar. Diğer yandan iki grup arasındaki keskin farklılıklar bir yabancılaşma yaratacak (alienation) ve diğer koşullar sabitken bir sosyal gerginliğe sebep olacaktır. Esteban ve Ray (1994) polarizasyon kavramının çerçevesini her bireyin diğerlerine karşı hissettiği özdeşleşmenin ve yabancılaşmanın etkileşimi (IA) üzerine kurmuştur. Bu iki bileşen ve grupların büyükleri bir araya geldiğinde popülasyon içinde sosyal uyuma zarar verecek ve çatışmaya yol açacak olan önemli bir antagonizm meydana gelecektir (Bonnefold ve Clement,2012, 5).

Polarize olmuş gelir dağılımına ait üç karakteristik özellik polarizasyonun eşitsizlikten farkını da ortaya koymaktadır (Olivieri ve Horenstein, 2004, 41). Esteban ve Ray (1994) bu karakteristik özelliklerin daha iyi anlaşılması için bunları görselleştirerek dağılımsal örneklerle açıklamıştır. Birinci özelliğin açıklanması için zamanın iki farklı anında bir popülasyonda iki gelir dağılımı varsayılmıştır. Buradan hareketle Şekil 1'de görülebileceği üzere zamanın bir anında popülasyon eşit olarak aralarında birer birim uzaklık olan 10 gelir grubuna bölünmüş, zamanın ikinci anında ise 3. ve 8. noktalar arasında iki eşit gelir grubuna bölünmüştür.

Şekil 1: Karakteristik Özellik I

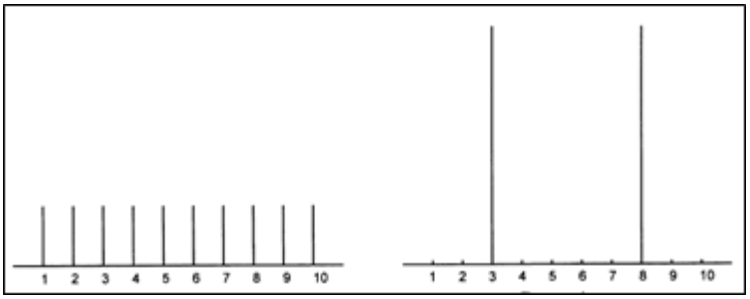

Kaynak: Esteban ve Ray (1994, 824)

Şekil 1'deki iki dağılımda görüldüğü üzere sağdaki dağılım (2. dağılım) soldaki dağılıma (1. dağılım) göre daha polarize durumdadır. 2. dağılım tam olarak tanımlanmış ve kendi içlerinde yüksek özdeşleşmeye sahip iki gruptan oluşuyorken, 1. dağılımdaki gruplaşma hissi şüphelidir. 2. dağılımda bireyler zengin ya da fakir olarak iki gruba bölünürken bu iki grubun arasında köprü olabilecek bir orta gelir sınıfı bulunmamaktadır. Bu durum ilk dağılıma göre daha yüksek gerginliğe işaret etmektedir. Diğer yandan, bu örnekte polarizasyon artarken Lorenz sıralamasıyla ile tutarlı olan bir indeksle ölçülecek olan gelir eşitsizliği azalmıştır.

Şekil 2: Karakteristik Özellik II

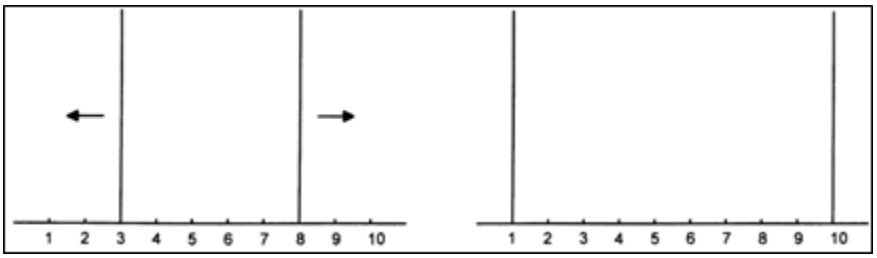

Kaynak: Esteban ve Ray (1994, 824)

Söz konusu örnekte gelirin yine iki grupta yoğunlaştığı, dağılımdaki 3. ve 8. noktalardan sırasıyla 1. ve 10. noktalara kaydığı durum polarizasyonun ikinci özelliğine bir emsal oluşturur. Şekil 2'de görülebileceği üzere ilk dağılımdan ikincisine geçiş gruplar arasında yüksek bir heterojenlik yani yabancılaşma yaratmış, aynı zamanda her grubun içinde homojenliği yani özdeşliği de arttırmıştır. Bir önceki durumun aksine burada sadece polarizasyon değil eşitsizlik de artmıştır. Bu noktadan hareketle polarizasyonun ve eşitsizliğin her zaman farklı yönde hareket edeceği söylenemez.

Şekil 3: Karakteristik Özellik III

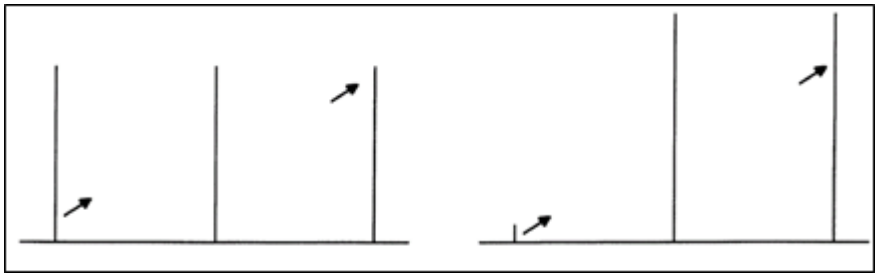

Kaynak: Esteban ve Ray (1994, 824)

Polarizasyonun üçüncü özelliğini görselleştirebilmek için Şekil 3'te görülebilecek olan eşit aralıklı 3 noktada dağılmış bir popülasyon varsayılsın. İlk durumda yani soldaki dağılımda ortadaki yığın ve sağdaki yığın yaklaşık olarak aynı boyutlara sahiptir. 2. durumda yani sağdaki dağılımda ise soldan sağa küçük bir kayma olduğu görülmektedir. Bu örnekteki problem ilk iki örnekteki problemlere nazaran daha karmaşıktır. Dağılımdaki bu şekilde bir kayma iki farklı tanımlanmış grup yaratmasına rağmen soldaki yığının ilk başta sosyal gerilimi başlatan grup olma olasılığı vardır ve bu sebeple bu örnekteki net etkiyi tam olarak tanımlamak mümkün değildir. Bunun yerine soldaki grup diğerlerine göre daha küçük olsaydı, baştaki gerginliğe olan etkisi küçük olacaktı ve benzer bir değişikliğin polarizasyonu arttırabileceğini tartışılabilinecekti (Olivieri ve Horenstein, 2004, 42).

3. Veri ve Metodoloji

Çalışmada 2006-2018 yılları arasındaki Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması (GYKA) kesit verileri kullanılmıştır. Avrupa Birliği uyum süreci kapsamında 2006 yılından beri yıllık olarak uygulanan Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması hanehalkı ve bireysel gelir dağılımı, yaşam koşulları, yoksulluk ve sosyal dışlanma konularında karşılaştırılabilir ölçütler geliştirme amacı taşımaktadır. Araştırma eğitim, ev sahipliği durumu, sağlık durumu, gelir durumu, çalışma durumu, yaşam koşulları, yoksulluk ve sosyal dışlanmaya konularını kapsamaktadır. Panel anket tekniği kullanılan araştırmada başlangıçta ortalama 13000 hanehalkı olarak belirlenen örneklem büyüklüğü panel uygulaması sebebiyle yıldan yıla

farklılık göstermektedir[2]. Araştırma verilerindeki harcanabilir gelir kalemi TÜİK tarafından 2002 yılı Hanehalkı Bütçe Araştırması verileri kullanılarak geliştiren Ulusal Eşdeğerlik Ölçeği kullanılarak harcanabilir eşdeğer gelir haline getirilmiştir[3].

Çalışma kapsamında Türkiye'de gelir polarizasyonun büyüklüğü ve evrimini inceleyebilmek amacıyla temel gelir polarizasyon indeksi hesaplamaları ve gelir polarizasyonu dekompozisyonu kullanılmıştır. Bir önceki bölümde kısaca bahsedildiği üzere polarizasyon ölçütleri iki genel aile olarak sınıflandırılabilir. Öncülüğü Wolfson (1994) tarafından yapılan ilk indeks ailesi gelir polarizasyonunu, gelir dağılımının iki grupta toplandığı bir süreç olarak görür ve "bi-polarizasyon indeksleri" olarak adlandırılır. Esteban and Ray (1991) ve Duclos, Esteban ve Ray (2004)'in çalışmaları ile oluşmaya başlayan ikinci indeks ailesi ise herhangi rastgele bir sayıdaki kümelenmeleri ölçmeyi amaçlar ve genel olarak "polarizasyon indeksleri" olarak tanımlanır (Esteban ve Ray, 2017). Polarizasyon aksiyomları ya da bir polarizasyon indeksinde olması gereken özellikler ise iki grupta toplanabilir ve ilk grup tüm dağılım indeksleri için ortak olan özellikleri içerir: A1:Anonimlik: Dağılım indeksleri gelir haricinde diğer bireysel özelliklere bağlı değildir. A2:Popülasyon prensibi: Dağılım indeksleri popülasyon büyüklüğü iki katına çıkarıldığında değişmez. A3: Ölçekten bağımsızlık: Dağılım indeksleri gelir ölçeğine bağlı olarak değişmez (Araar, 2008, 5).

Wolfson (1994) tarafından süreksiz değişkenler için geliştirilen bi-polarizasyon indeksi, popülasyonu medyan gelir etrafında iki grupta sınıflandırmaktadır:

$$P_W = 2\frac{\mu}{m}(1 - 2L(0.5) - G) \qquad (1)$$

Denklem 1'de μ ortalama gelir, m medyan gelir, L(0.5) medyan gelirde Lorenz eğrisinin değeri ve G Gini indeksini göstermektedir. Wolfson (1994) indeksi polarizasyon eğrisinin altındaki alan kullanılarak, başka bir ifadeyle medyan gelir Lorenz eğrisi döndürülerek ve yeniden ölçeklendirilerek hesaplanmaktadır. Bu alan, Lorenz eğrisi ile popülasyonun 50. yüzdelik dilimdeki teğet doğrusu arasındaki alan kullanarak hesaplamaktadır. Wolfson (1994) indeksi, orta gelir grubunun nispi büyüklüğünü ölçerek gelir polarizasyonunu derecelendirmektedir. Polarize olmuş gelir dağılımı daha küçük orta gelir sınıfı anlamına gelmektedir (Alichi et all, 2016, 11-12) Wolfson (1994) indeksi 0 (polarizasyonun yokluğu) ile 1 (tam polarizasyon) arası bir değer alır.

---

[2] Veriye ait tanımlayıcı istatistikler için: Bkz: Ek 1

[3] TÜİK tarafından hesaplanan ulusal eşdeğerlik ölçeği aşağıdaki ölçek formülasyonu ile hesaplanmaktadır:

$$E = (A + \alpha C)^{\theta}, \qquad 0 \leq \theta \leq 1$$

Ölçekte A ve C sırasıyla hanehalkındaki yetişkin ve çocukların sayısını, α yetişkin sayısına nispi olarak çocuk sayısına verilen ağırlık parametresi, Θ ise ölçek ekonomisi parametresidir. TÜİK bu paramrtreleri α=0,6 ve Θ=0,9 olarak hesaplamıştır.

Kesikli değişken olarak tanımlanan polarizasyon indekslerinin gelir, tüketim gibi sürekli değişkenlere uygulanması iki önemli soruna yol açar. İlk olarak popülasyonun sonlu sayıda gruplara bölündüğü düşünüldüğünde polarizasyondaki sürekli değişiklikler bazı durumlarda gösterilemez. Diğer yandan bu indeksler popülasyonun hali hazırda küçük ve birbirleriyle ilişkili gruplara bölündüğünü varsayar. Başka bir ifadeyle grup sayısının seçiminde bariz bir keyfilik bulunmaktadır. Örneğin Wolfson (1994) indeksi popülasyonun benzer büyüklükte iki gruba bölündüğünü varsayar ve bu durum ikiden fazla yığının olduğu durumda polarizasyondaki değişikliği tespit etmeyi imkansız hale getirir. Başka bir polarizasyon indeksi olan Esteban et al. (EGR) (1999) indeksi ise popülasyonun bölündüğü yığın sayısını araştırmacının takdirine bırakır. Duclos-Esteban-Ray (2004) sürekli değişkenler için bir polarizasyon indeksinin sahip olması gereken aksiyomları tanımlayarak bu soruna bir çözüm önerisi getirmiştir. DER (Duclos-Esteban-Ray) indeksi bireyleri kesikli sayıda gelir aralıklarında kümelemek yerine keyfi seçimlerden kaçınarak grubun büyüklüğünü parametrik olmayan kernel tekniği ile belirlemektedir. DER indeksinin sağladığı ikinci grup polarizasyon aksiyomları, sonlu destekli bir yoğunluğa (kernel) ve yoğunluğu ortalama etrafında yığılan dağılımdaki simetrik sıkıştırmalara bağlıdır.

Popüler polarizasyon ölçütleri yabancılaşma (A) ve özdeşleşme (I) olarak tanımlanan iki bileşene sahiptir. Küçük bir gelir aralığında popülasyonun çok fazla konsantre olması grup üyelerinin hissettiği özdeşleşmeyi kuvvetlendirmektedir. Diğer yandan iki birey arasındaki daha büyük gelir farklılığı hissettikleri yabancılaşmayı artırmaktadır. İki grup belirgin olarak kümelenmişse ve ortalama gelirleri birbirinden çok uzaksa toplum bu gelir farklılığından rahatsız olabilir. Yani eşitsizliğin aksine polarizasyon indeksleri lokal hassasiyetleri ve antagonizm denilen yabancılaşma ve özdeşleşmenin etkileşimi ile tanımlanır ve polarizasyon indeksinin bu etmenleri göstermesi beklenir.

Polarizasyon indekslerinin bileşenlerine bağlı olarak ikinci grup aksiyomlar şu şekilde tanımlanır: A4: Global dağılımı ortalama etrafında sıkıştırmak polarizasyonu artırmaz (yabancılaşma hassasiyeti). Başka bir ifadeyle dağılım tek bir yoğunluktan oluşuyorsa bunu sıkıştırmak polarizasyonu arttırmaz (Şekil 4).

Şekil 4: Yabancılaşma Hassasiyeti Aksiyomu

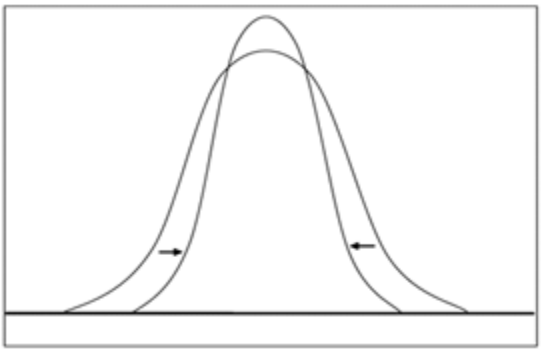

Kaynak: Olivieri ve Horenstein (2004)

A5: Lokal unimodal (tek tepeli) dağılımı ortalama etrafında sıkıştırmak polarizasyonu azaltmaz (özdeşleşme hassasiyeti). Başka bir ifadeyle simetrik bir dağılım üç temel yoğunluktan oluşuyorsa dışarıdaki yoğunlukları sıkıştırmak polarizasyonu azaltmaz (Şekil 5).

Şekil 5: Özdeşleşme Hassasiyeti Aksiyomu

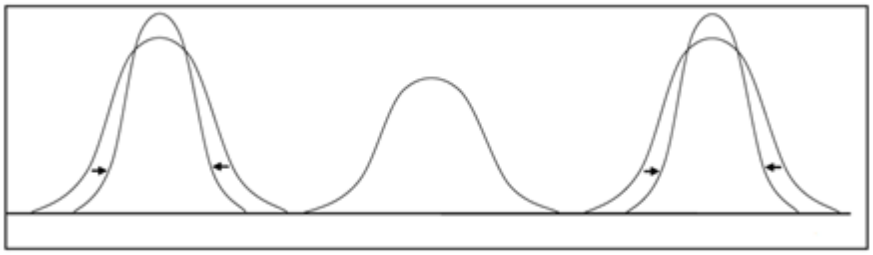

Kaynak: Olivieri ve Horenstein (2004)

A6: Lokal dağılımları ve ortalama geliri oluşturan gelirlerin uzaklığını eşit derecede arttırmak polarizasyonu azaltmaz (etkileşim hassasiyeti). Bu şekilde ayrık destekli 4 temel yoğunluktan simetrik bir dağılımda içerideki dağılımları dış komşularına yakınlaştırırken dışarıdakileri sabit tutmak polarizasyonu artırır (Şekil 6). (Olivieri ve Horenstein, 2004,44-45).

Şekil 6: Etkileşim Hassasiyeti Aksiyomu

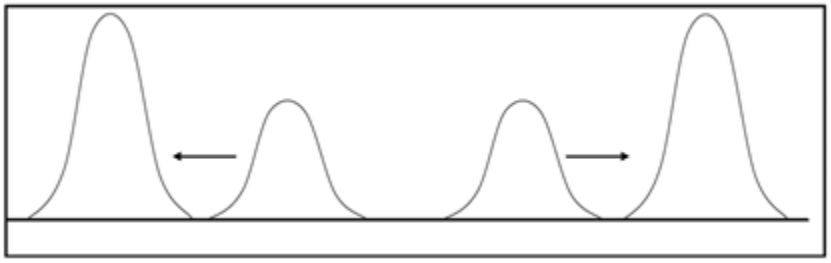

Kaynak: Olivieri ve Horenstein (2004)

Bu aksiyomlara ve daha önceki üç aksiyoma bağlı olarak geliştirilen DER indeksi aşağıdaki gibi tanımlanır:

$$DER(f,\alpha) = \iint f(x)^{1+\alpha} f(y)|x-y|\, dxdy \qquad (2)$$

Denklem 2'de f(.) yoğunluk fonksiyonunu, α parametresi indeksin lokal özdeşleşmeyi ifade eden normatif parametresini göstermektedir. x gelir seviyesindeki lokal özdeşleşme bu gelire sahip olan bireylerin oranına bağlıdır. Bu oran yükseldikçe özdeşleşme bileşeni (f(x)^α)

büyür. Bu parametre 0.25 ile 1 arasında olmalıdır. Bu aralık temel olarak IA etkileşimi yani indeksin özdeşleşme ve yabancılaşma bileşenlerine hassasiyeti için optimal bir ödünleşim sağlamak amacıyla belirlenmiştir. İdeal durumda fonksiyonel form, indeksin yabancılaşma ya da özdeşleşme tarafından saptırılmamasını ya da belirlenmemesini sağlamalıdır. Basit matematiksel haliyle x gelirine sahip bir grubun polarizasyona katkısı özdeşleşme bileşeni ve yabancılaşma bileşeninin çarpımıdır. X gelirine sahip bir birey için özdeşleşme yoğunluk fonksiyonuna bağlıyken (denklem 3) yabancılaşma $|x-y|$ uzaklığına bağlıdır (denklem 4).

$$Özdeşleşme\ Bileşeni\ (I) = \int f(x)^{1+\alpha} dy \quad (3)$$

$$Yabancılaşma\ Bileşeni\ (A) = \iint |x-y|\, dF(x) F(y) \quad (4)$$

Özdeşleşme bileşeninde a=0 olduğunda DER indeksi Gini katsayısına dönüşür:

$$G = \iint f(x) f(y) |x-y|\, dxdy \quad (5)$$

Yabancılaşmadaki artış gelir uzaklıkları ile yani eşitsizlikteki bir artışla ilişkilendirilir. Özdeşleşmedeki bir artış ise gelir gruplarının daha keskin tanımlanmasıyla ilişkilendirilir (örn: en büyük tabakanın daha da kalabalıklaşması). Bu iki bileşen etkileşim halindedir, bazen birbirlerini dengelerken bazı durumlarda birbirlerini desteklerler (Bonnefond ve Matthieu Clément, 2012, 7). DER (2004) indeksi 0 (polarizasyonun yokluğu) ile 1 (tam polarizasyon) arası bir değer alır.

Polarizasyon indekslerinin gelir kaynaklarına göre dekompozisyonu her kaynağın toplam polarizasyona ne kadar katkı sağladığını görmemizi sağlar. İlk olarak k gelir kaynaklarının toplamının toplam gelire eşit olduğunu ve k sayısının (nk) negatif olmadığı varsayılsın. Buna bağlı bir dekompozisyon çerçevesi geliştirilebilmek ve bazı istenen koşulları sağlamak için şu koşullar sağlanmalıdır: (i) Gelir kaynakları birbirine benzerse her kaynağın nispi katkısı basitçe gelir paylarına eşit olmalıdır. (ii) Sadece iki benzer gelir kaynağının olduğu varsayılsın. Bir dizi polarizasyon dönüşümüyle bir kaynakta polarizasyonu arttırmak bu kaynağın toplam polarizasyona katkısını artırır. DER indeksinin gelir bileşenlerine göre dekomposizyonu Araar (2008) tarafından Rao (1969)'nun geliştirdiği Gini dekompozisyonuna bağlı olarak türetilmiştir. Toplam gelirin farklı gelir kaynaklarına ayrıştırılabildiğini (k) y'nin bu gelir kaynağının toplam gelirdeki payını gösterdiğini varsayalım. Araar (2008)'ı takiben DER indeksi:

$$DER = \sum_k \varphi_k\, CP_k \quad (6)$$

olarak ifade edilir. CP_k, k gelir kaynağının psödo polarizasyon indeksidir ve bu indeks "özdeşleşme bileşenine (f (x)^α) hassasiyeti hariç olmak üzere konsantrasyon indeksine benzerdir. α parametresi 0'a eşitse dekompozisyon Rao dekompozisyonuna dönüşmektedir. Bu

tanımlama, her gelir kaynağının polarizasyona katkısının gelir paylarına ve psödo polarizasyon indeksine bağlı olduğunu söyler. Buna göre, gelir kaynağı ne kadar eşit dağılmışsa psödo polarizasyon indeksi o kadar küçük olacaktır (Araar, 2008, 12).

4. Literatür

Gelir dağılımı çalışmaları içindeki önemi ve gelir eşitsizliğinden farklarına rağmen gelir polarizasyonu konusu son zamanlara değin yeterli ilgiyi görmemiştir. Bugüne kadarki bulguları genel olarak farklı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin farklı polarizasyon deneyimine sahip olduğunu göstermektedir. Gelir polarizasyonuna dair literatürdeki ilk çalışmalardan birini yürüten Foster ve Wolfson (1992), bi-polarizasyon kavramının öncül bir versiyonunu kullanılarak 1979-1988 yılları arasında ABD'de polarizasyonun arttığını, Kanada'da ise 1981-1987 yılları arasında polarizasyonun genel olarak sabit olmakla birlikte az miktarda azaldığını göstermişlerdir. Bu çalışmayı takiben Wolfson (1994), 1973-1981 yılları arasında Kanada'da gelir eşitsizliği indekslerinde azalış ve sabit seyir gözlenirken gelir polarizasyonun arttığını göstermiştir. Gradin (2002) 1973-1991 yılları arasında İspanya'da gelir polarizasyonunda azalış olduğunu tespit etmiş ve bu azalışın muhtemel sebebinin söz konusu dönemde İspanya'da ortaya çıkan refah devleti olduğunu söylemiştir. Olivieri ve Horenstein (2004) 1998-2002 arasında Arjantin'de gelir polarizasyonunu incelemişler ve azalan gelir eşitsizliğine rağmen gelir polarizasyonunun arttığını göstermişlerdir. Motiram ve Sarma (2014) 1983, 1993-1994, ve 2004-2005 yılları olmak üzere farklı periyodlarda Hindistan gelir dağılımını inceleyerek gelir polarizasyonunun 1990'lardan itibaren önemli oranda arttığını ve bu dönemde Hindistan ekonomisinin deneyimlediği yüksek büyüme oranlarının ve piyasa reformlarının bu artışa katkı sağladığını göstermişlerdir. Alichi vd. (2017) 1970-2016 yılları arasında ABD'deki gelir polarizasyonunu inceledikleri çalışmada ABD'de orta gelir düzeyinin gelir dağılımında büyük oranda düşük gelir düzeyine kayarken az miktarda yüksek gelir düzeyine hareket ettiğini ve bu bağlamda söz konusu dönemde gelir polarizasyonunun arttığını göstermişlerdir

Gelir polarizasyonu literatüründe önemli bir yer arz eden uluslararası karşılaştırma çalışmaları farklı ülkeler ve bölgeler bazında gelir polarizasyonunun değişen trendler izlediğini doğrulamaktadır. Seshanna ve Decornez (2003) Penn World Table verisini kullanarak 1960–1999 arasında Wolfson (1994) polarizasyon indeksiyle global gelir polarizasyonunu incelemişlerdir. Çalışmada, OECD ülkelerinde ve az gelişmiş ülkelerde global ölçeğe göre düşük polarizasyon tespit edilmiştir. Gasparini vd. (2008) Latin Amerika ve Karayipler'de 1989–2004 yılları arasında gelir polarizasyonunu incelemişler ve Latin Amerika'da yavaş artış trendi gösteren yüksek gelir polarizasyonu tespit etmişlerdir. Ayrıca sosyal çatışmayı yoksulluktan çok polarizasyonla ilişkilendirmişlerdir. Ezcurra (2009) 8 Avrupa Birliği ülkesindeki 61 bölgeye dair 1993–2003 yılları arasındaki verileri kullanarak Esteban ve Ray (1994) ve Esteban, Gradín, ve Ray (2007) polarizasyon indekslerini hesaplamıştır. Çalışma

sonuçları polarizasyonun ülkeler arasında önemli farklılıklar gösterdiğini ve bölgesel ekonomik büyümeyle negatif ilişkili olduğunu göstermiştir. Brzeziński (2013) 1960-2005 yılları arasında 70 ülke için polarizasyon ve ekonomik büyüme ilişkisini incelemiştir. World Income Inequality Database verilerini kullanan çalışma, kısa dönemde gelir polarizasyonunun ekonomik büyümeyi negatif yönde etkilediğini göstermiştir. Türkiye'yi de kapsayan bu çalışmada Türkiye için DER indeksi 1965 için 0.259, 1970 için 0.285, 1975 için 0.227, 1990 için 0.201 ve 1995 için 0.237 olarak hesaplanmıştır. Wang vd. (2018) 2004-2012 arasında Avrupa ülkelerinde gelir polarizasyonunu inceledikleri çalışmada gelir polarizasyonunun genel olarak sabit olduğunu, diğer yandan eski üyelerde (AB-15) polarizasyonda 2004-2008 arasında artış, daha sonra azalış yaşandığını göstermişlerdir. Pietak (2016) Avrupa Birliği ülkelerinde NUTS 2 seviyesinde 2007-2012 yılları arasındaki gelir polarizasyonunu incelemiştir. Çalışmada 2008-2013 yılları arasında yaşanan ekonomik krizin orta gelir sınıfının gelir dağılımındaki yerini küçülttüğüne dair bir bulguya rastlanmamıştır.

Literatürde gelir polarizasyonunun kaynaklarını incelemeye çalışan polarizasyon dekompozisyonu çalışmalarının sayısı son derece kısıtlıdır. Araar (2008) 2004 yılı için Nijerya gelir dağılımını incelediği çalışmasında gelir kaynaklarına göre dekompozisyon yöntemini kullanmış ve emek geliri ve tarım dışı gelirin dekompozisyona en büyük katkıyı sağladığını göstermiştir. Awoyemi ve Araar (2009) aynı yıl için Nijerya'da bölgesel farklılıkların ve eğitimsiz, işsiz ve emekli popülasyonun gelir polarizasyonunu artırıcı etkisini ortaya koymuştur. Wan ve Wang (2015) 1978-2010 yılları arasında Çin gelir dağılımını incelemiş ve dönem boyunca gelir polarizasyonunun arttığını ve sermaye geliri ve transfer gelirinin sırasıyla iki büyük polarizasyon kaynağı olduğunu tespit etmişlerdir. Bonnefond ve Clement (2012) 1989-1997 yılları arasında Çin'de gelir polarizasyonunun arttığını ve tarımsal gelirin polarizasyonu azaltıcı etkisinin olduğunu göstermişlerdir.

Türkiye için çok geniş bir gelir eşitsizliği ve yoksulluk literatürü var olmasına rağmen Brzeziński (2013) haricinde bilgimiz dahilinde bir gelir polarizasyonu çalışması bulunmamaktadır. Bu çalışma literatürdeki bu eksiği doldurmayı amaçlamaktadır.

5. Bulgular

Gelir polarizasyonu kavramı tanımı gereği orta gelir sınıfının boyutunun ölçümüyle ilgili farklı yaklaşımların ön plana çıkmasına sebep olmuştur. Fakat literatürde orta gelir sınıfının büyüklüğünün belirlenmesine yönelik bir konsensüs bulunmamaktadır[4]. Genellikle düşük

[4] Literatürde orta gelir sınıfının gelir dağılımındaki yerine dair medyan gelirin %75 ile %125'i arası, %60 ile %225'i arası gibi tanımlamalar da bulunmaktadır. Burada basit orta gelir grubu tanımına bağlı polarizasyon trendinin, kantitatif olarak çalışmanın analiz sonuçlarıyla benzer olduğunu göstermek amaçlanmaktadır.

gelir grubu medyan gelirin %50'sinden daha az gelire sahip olan hanehalkları, orta gelir grubu medyan gelirin %50-%150'si arasında gelire sahip hanehalkları, yüksek gelir grubu ise medyan gelirin %150'sinden büyük gelire sahip olan hanehalkları olarak tanımlanmaktadır (Alichi vd, 2016). Bu gelir gruplarının gelir payları, grupların ekonomik durumları hakkında önemli bilgiler vermektedir. Şekil 7'de hanehalkı eşdeğer gelirlere göre bu üç gelir grubunun yıllar itibariyle popülasyon payları görülmektedir.

Şekil 7: Gelir Gruplarının Popülasyon Payları

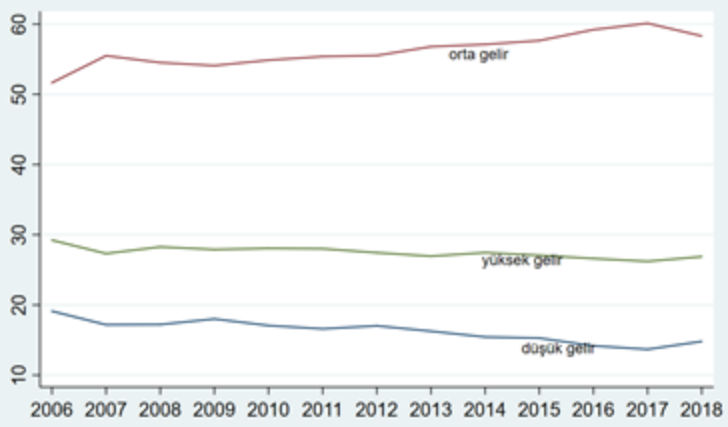

Kaynak: Yazar tarafından GYKA verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

Gelir gruplarının popülasyondaki payları 2006-2018 yılları arasında incelendiğinde düşük gelir grubunun popülasyondaki payının periyod boyunca %19,1'den %14,8'e düşerek yüzde 22,5 puanlık bir azalış göstermiş olduğu görülmektedir. Yüksek gelir grubunun popülasyondaki payı %29,2'den %26,8'e düşerek yüzde 7,9 puanlık bir azalış göstermiştir. Orta gelir grubunun payı ise %51,2'den %58,3'e çıkarak yüzde 13,9 puanlık bir artış göstermiştir. Buna göre orta gelir grubuna düşen hanehalklarının sayısının yüksek ve düşük gelir gruplarının aleyhine artış gösterdiği anlaşılmaktadır.

Gelir gruplarının hanehalkı eşdeğer gelire göre gelir payları Şekil 8'de görülmektedir. Düşük gelir grubunun gelir payı periyod boyunca %4 civarında salınmaktadır ve 2014'den sonra çok az da olsa azalış göstermiştir. Diğer yandan orta gelir sınıfı güçlenerek yüzde 15,9 puanlık bir artışla gelir payını % 34,8'den %40,4'a çıkarmıştır. Yüksek gelir grubunun gelir payı ise %60,56 dan %55,6'ya düşerek yüzde 8,2 puanlık bir azalış göstermiş. Orta gelir sınıfının gelir payının büyük oranda yüksek gelir sınıfı aleyhine arttığı görülmektedir.

Şekil 8: Gelir Gruplarının Gelir Payları

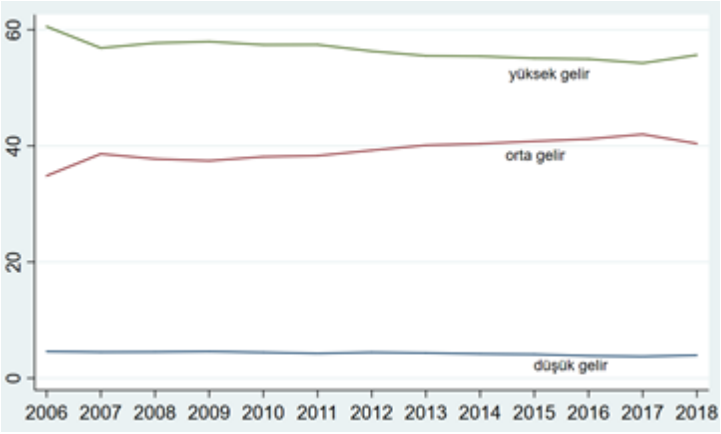

Kaynak: Yazar tarafından GYKA verileri kullanılarak oluşturulmuştur.

Çalışma kapsamında Türkiye'de gelir polarizasyonun boyutunu ve trendini inceleyebilmek için hesaplanan indekslerden biri olan Wolfson bi-polarizasyon indeksi ve bir gelir eşitsizliği indeksi olan Gini indeksinin birlikte hareketi Şekil 9'da görülebilmektedir. Wolfson indeksi 2006'da 0,39 iken 2018 de 0,34 e düşmüştür. 2006'dan beri hem gelir eşitsizliğinde hem de bi-polarizasyon derecesinde önemli bir düşüş olduğu görülmektedir. Gini indeksi 2006'dan 2018'e %44'den %41'e düşmüş, toplam % 7,11'lik bir azalış göstermiştir. Analiz dönemi boyunca iki indeks arasında korelasyon katsayısı %68 olarak hesaplanmıştır. Diğer yandan iki indeks 2011'e kadar benzer trenlere sahipken 2012-2013 ve 2014-2016 arasında birbirleriyle zıt trendler izlemişlerdir. 2017-2018 arasında ise aynı yönlü trend izlemeye devam etmişlerdir.

Şekil 9: Wolfson ve Gini İndeksleri

Kaynak: Yazar tarafından GYKA verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Şekil 10'da Türkiye'deki eşitsizlik ve polarizasyon trenleri Gini ve DER indeksileri ile ölçülmüş olarak görülmektedir. DER indeksi analiz periyodu boyunca çok küçük artış ve azalışlarla 0.25 ve 0.24 arasında salınmaktadır. Dönem boyunca 0.25'den 0.24 e düşerek yüzde 3,5 puanlık bir azalış göstermiştir. Gini indeksi ve DER indeksi 2011-2012 yılları haricinde aynı yönlü bir trend izlemektedirler. 2011 ve 2012 yılları arasında ise Gini indeksi azalırken DER indeksi artmaktadır. Bu durum sırasıyla Şekil 1'de gösterilen polarizasyonun birinci karakteristik özelliğini yansıtmaktadır.

Şekil 10: DER ve Gini İndeksleri

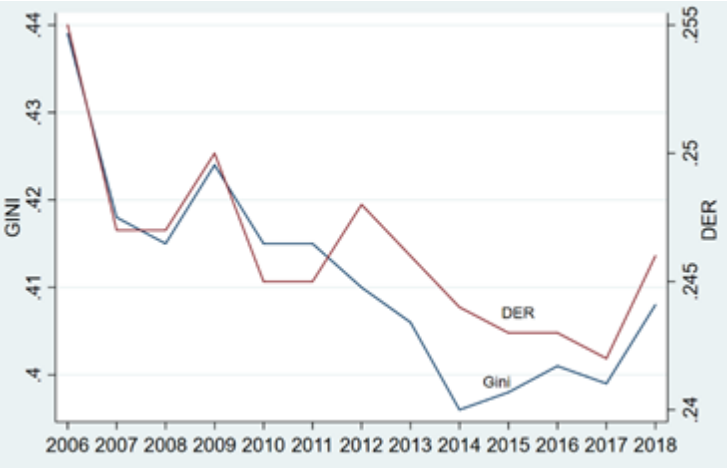

Kaynak: Yazar tarafından GYKA verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

DER indeksive Gini indeksinin aralarında çok yüksek bir korelasyonun (r=0,93) var olduğu göze çarpmaktadır. Metodoloji bölümünde belirtildiği gibi bu yüksek korelasyon, ötekileşme ve yabancılaşma bileşenlerinin polarizasyon üzerindeki taraflı ağırlık etkisinden kaynaklanabilmektedir. Bu etkileşimin dinamiğinin anlaşılabilmesi için DER indeksinin ötekileşme ve yabancılaşma bileşenlerinin birlikte hareketi incelenmelidir.

Şekil 11: DER İndeksinin Yabancılaşma ve Özdeşleşme Bileşenleri

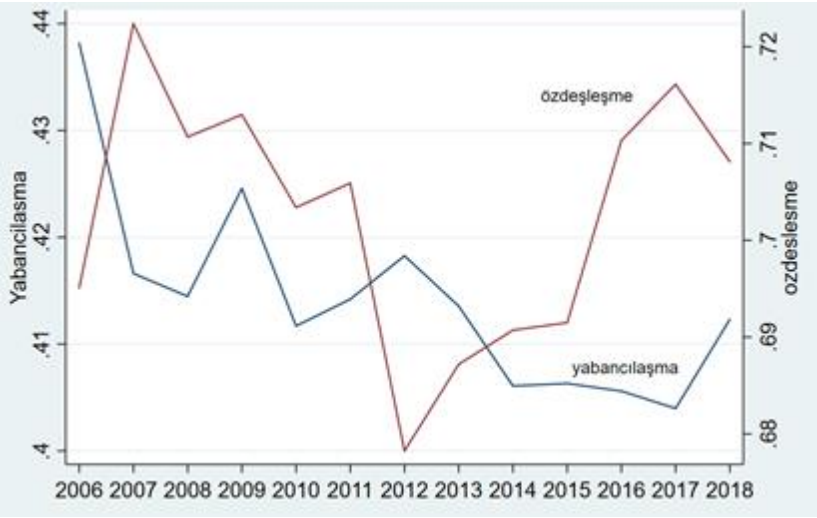

Kaynak: Yazar tarafından GYKA verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Şekil 11'de görüldüğü gibi DER indeksinin özdeşleşme ve yabancılaşma bileşenleri birlikte incelendiğinde 2008,2009 ve 2010 (global finansal kriz ve sonrası) yılları haricinde birbirlerini dengeleyen bir trend içinde oldukları göze çarpmaktadır. Diğer bir ifadeyle çoğunlukla zıt yönde hareket etmektedirler. Bu durum DER indeksinin nispi olarak sabit bir seyir izlemesinin sebebidir. Özellikle 2012 yılından sonra iki bileşen arasındaki negatif korelasyonun arttığı görülmektedir. 2006 ve 2018 değerleri karşılaştırıldığında genel olarak gruplar arasındaki yabancılaşma (Gini indeksi) azalırken gruplar içi özdeşleşmenin arttığı göze çarpmaktadır. Bu bilgilerden yola çıkılarak gelir polarizasyondaki azalışın yabancılaşmadaki azalıştan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Özdeşleşme ve yabancılaşma bileşenlerinin bu seyri, toplum içindeki sosyal gerginliğin gelir gruplarının farklılıklarının azalmasıyla düşmüş olabileceği olasılığını doğurmaktadır. Diğer yandan sosyal huzursuzluk riski çok düşüktür denilemez çünkü artan özdeşleşme bireylerin ait oldukları gelir grupları tarafından daha belirgin şekilde tanımlanmasına sebep olmuştur. Dikkat çekici başka bir nokta, DER indeksinin yabancılaşma bileşeni ile birlikte hareket etmesidir. DER indeksinin artış gösterdiği zamanlarda yani 2009 ve 2012 yıllarında yabancılaşma bileşeni de artmıştır. Yabancılaşmadaki bu artış 2012'de özdeşleşme bileşeninin ters yönde hareketiyle dengelenmiştir.

Şekil 12'de görülebileceği gibi 2006, 2012 ve 2018 yıllarına ait gelir dağılımlarının Kernel yoğunluk eğrileri incelendiğinde gelir polarizasyonundaki azalışın hanehalkı gelir dağılımında ciddi değişiklikler yarattığı anlaşılmaktadır. 2006 yılında multimodal yani çok doruklu bir gelir dağılımı gözlemlenmektedir. Bu lokal modların varlığı popülasyonda ge-

lire bağlı tabakaların fazlalığını göstermektedir. Bu tabakalar özellikle orta ve yüksek gelir sınıfında yoğunlaşmaktadır. 2012 yılına gelindiğinde global mod noktasının sağa doğru kaydığı ve orta ve yüksek gelir gruplarındaki multimodal yapının azaldığını görülmektedir. 2018 yılında ise gelir dağılımın unimodal yani tek tepecikli hale gelmektedir. Tabakalaşmanın oldukça azalmış olması polarizasyon azalışının bir göstergesidir. Ayrıca zaman içinde dağılımın kuyruk kalınlığının azaldığı görülmektedir. Bu durum analiz dönemi boyunca yoksulluktaki azalışla açıklanabilmektedir.

Şekil 12: Yoğunluk (Kernel) Eğrileri

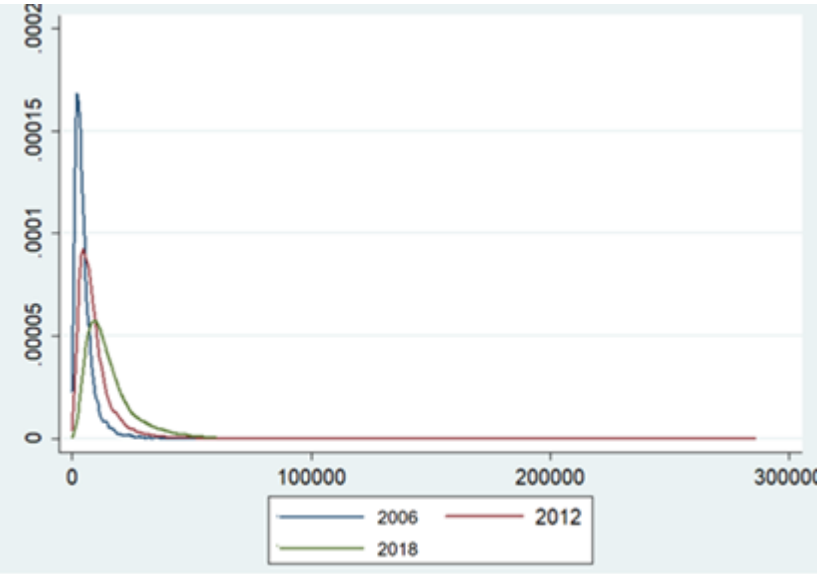

Kaynak: Yazar tarafından GYKA verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Gelir polarizasyonundaki bu azalışın kaynaklarını anlayabilmek için polarizasyon gelir bileşenlerine ayrılarak daha detaylı bir incelemeye tabi tutulmalıdır. Tablo 1 ve Tablo 2'de sırasıyla 2006 ve 2018 yılları için DER indeksinin gelir kaynaklarına göre dekompozisyonu sonuçları görülmektedir. 2006 yılında gayrimenkul kira gelirinin Psödo polarizasyon indeksinin nispi olarak en yüksek olduğu ve onu finansal gelir, müteşebbis geliri, maaş ücret gelirleri ve emekli dul ve yetim maaşlarının izlediğini görülmektedir. Aynı yıl için gelir kaynaklarının gelir polarizasyonuna katkılarına bakıldığında en yüksek toplam ve marjinal katkıya sahip gelir kaynağının maaş ve ücret gelirleri olduğu anlaşılmaktadır. Maaş ve ücret gelirlerini sırasıyla müteşebbis geliri ve emekli dul ve yetim aylıkları takip etmektedir. 2006 yılında sosyal transferlerin gelir polarizasyonunu azalttığını göze çarpmaktadır.

Tablo 1: DER İndeksi Dekompozisyonu (2006)

Gelir Kaynağı	Ψ_k	CP_k	AC_k	RC_k
Maaş, ücret, yevmiye gelirleri	0.412496	0.233495	0.096316	0.399955
Müteşebbis geliri	0.248606	0.289159	0.071887	0.298512
Menkul kıymet geliri	0.050837	0.308071	0.015661	0.065035
Gayrimenkul (kira) geliri	0.023478	0.340473	0.007994	0.033194
Sosyal transferler	0.009191	-0.112996	-0.001039	-0.004313
Emekli maaşı, dul-yetim aylıkları	0.127744	0.232344	0.02968	0.123249
Hanelerarası transferler	0.020981	0.017736	0.000372	0.001545
Diğer gelirler	0.106666	0.186979	0.019944	0.08282
Toplam	1	---	0.240817	1
Ψk=Gelir payı, CP_k=Psödo polarizasyon indeksi, AC_k = Toplam katkı, RC_k=Marjinal katkı				

Kaynak: Yazar tarafından GYKA verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

2018 yılına gelindiğinde ise gelir polarizasyonunu azaltan bir gelir kaynağı olmadığı, tüm gelir kaynaklarının az ya da çok olmak üzere polarizasyonu artırdığı görülmektedir. 2016 yılından 2018 yılına kadar sosyal transferlerin gelir içindeki payı binde 9'dan yüzde 2'ye çıkmış ve bu artışla birlikte sosyal transferler gelir polarizasyonu yaratmaya başlamıştır. Psödo polarizasyon indeksleri incelediğinde sırayla kira geliri, müteşebbis geliri, menkul kıymet geliri, maaş ücret geliri ve emekli maaşı dul yetim aylığının en yüksek polarizasyona sahip olan gelir kaynakları olduğu, yani 2006 yılındaki ilgili sıralamanın değişmediği görülmüştür.

Tablo 2: DER İndeksi Dekompozisyonu (2018)

Gelir Kaynağı	Ψ_k	CP_k	AC_k	RC_k
Maaş, ücret, yevmiye gelirleri	0.491087	0.246854	0.121227	0.518177
Müteşebbis geliri	0.201489	0.299403	0.060326	0.257861
Menkul kıymet geliri	0.025975	0.324012	0.008416	0.035975
Gayrimenkul (kira) geliri	0.02571	0.354698	0.009119	0.03898
Sosyal transferler	0.02105	0.002902	0.000061	0.000261
Emekli maaşı, dul-yetim aylıkları	0.145422	0.160079	0.023279	0.099505
Hanelerarası transferler	0.018951	0.068369	0.001296	0.005538
Diğer gelirler	0.070316	0.145414	0.010225	0.043706
Toplam	1	---	0.233949	1
Ψk=Gelir payı, CP_k=Psödo polarizasyon indeksi, AC_k = Toplam katkı, RC_k=Marjinal katkı				

Kaynak: Yazar tarafından GYKA verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Gelir kaynaklarının toplam gelir polarizasyonuna katkılarına bakıldığında her iki yılda da maaş ücret ve yevmiye gelirlerinin polarizasyona hem toplamda hem de marjinal olarak en büyük katkıyı yapan gelir kaynağı olduğu anlaşılmaktadır. Müteşebbis geliri ve emekli dul yetim aylıklarının polarizasyona katkıları maaş, ücret ve yevmiye gelirinin katkısını takip etmektedir. 2006 yılına göre maaş ve ücret gelirlerinin toplam ve marjinal katkılarının arttığını görülmektedir. Müteşebbis gelirinin psödo indeksi arttığı halde toplam gelirdeki payı azaldığından polarizasyona katkısı 2006 yılına göre azalmıştır. Ayrıca menkul kıymet gelirlerinin polarizasyona katkısının da nispi olarak azaldığı görülürken kira gelirinin katkısı artmıştır.

6. Sonuç

Orta gelir grubunun düşük ve/veya yüksek gelir grubu lehine küçülmesi ve gelir dağılımının kutuplu hale gelmesi olarak tanımlanan gelir polarizasyonu, tanımı gereği kavramı yoksulluk, gelir eşitsizliği ve refah tartışmalarıyla ile ilişkili olmakla birlikte farklı dağılımsal dinamiklerle belirlenir. Bu çalışmada Türkiye'de 2006-2018 yılları arasındaki gelir polarizasyonun seyri, gelir eşitsizliğiyle ilişkisi ve gelir polarizasyonu yaratan gelir kaynakları incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre 2006 ve 2018 yılları arasında Wolfson indeksi ile ölçülen bi-polarizasyonda %11,9'luk bir düşüş yaşanırken ve DER indeksi ile ölçülen polarizasyon nispi olarak sabit bir seyir izlemiş ve %3,5'lik bir azalış göstermiştir. DER indeksi ayrıntılı olarak incelendiğinde gelir polarizasyonundaki yabancılaşma bileşeninin azaldığı, özdeşleşme bileşeninin ise arttığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle gelir dağılımında gruplar arasındaki gelir uzaklıkları azalmış fakat gelir grupları daha belirgin hale gelmiştir. DER indeksindeki bu ufak azalışın sebebi ise yabancılaşma bileşenindeki azalıştır. DER indeksinin özdeşleşme ve yabancılaşma bileşenleri 2008, 2009 ve 2010 yılları (global finansal kriz ve sonrası) haricinde birbirlerini dengeleyen bir trend izlemişlerdir. Araştırma dönemi boyunca gelir dağılımı Kernel yoğunluk fonksiyonu ile incelendiğinde 2006 yılında dağılımdaki çok doruklu (multimodal) yapının 2018 yılında tek tepecikli (unimodal) hale geldiği görülmektedir. Gelir dağılımındaki tabakalaşmanın azalması gelir polarizasyonundaki düşüşle ilintilidir. Farklı gelir kaynaklarının gelir polarizasyonuna katkıları DER indeksi dekompozisyonu yöntemi ile incelendiğinde sosyal transferlerin 2006 yılında gelir polarizasyonunu azalttığı fakat 2018 yılında arttırdığı anlaşılmaktadır. Gelir polarizasyonunu toplam ve marjinal katkı bağlamında en çok artıran gelir kaynağı ise maaş ve ücret gelirleridir.

KAYNAKÇA

ALICHI, Ali, Kory KANTENGA and Juan SOLE; (2016), *Income polarization in the United States. International* Monetary Fund.

ARAAR, Abdelkrim; (2008), *On the decomposition of polarization indices: Illustrations with Chinese and Nigerian household surveys.* CIRPEE Working Paper.

AWOYEMİ, Taiwo. T. and Abdelkrim ARAAR; (2009), *Explaining polarization and its dimensions in Nigeria: A DER decomposition approach.* 14th Annual Conference on 'Econometric Modelling for Africa', Abuja, Nigeria.

BONNEFOND, Céline and Matthieu CLEMENT; (2012), "An analysis of income polarisation in rural and urban China." *Post-communist economies,* 24.1, 15-37.

BRZEZINSKI, Michal; (2013), *Parametric modelling of income distribution in Central and Eastern Europe*. Working Papers 2013-31, Faculty of Economic Sciences, University of Warsaw.

ESTEBAN, Joan and Debraj RAY; (2007), *A comparison of polarization measures.* Institut d'Analisi Economica Working Paper.

ESTEBAN, Joan, Carlos GRADIN and Debraj RAY; (1999), *Extensions of the measure of Polarization, with an application to the income distribution of five OECD countries*, mimeo, Instituto de Análisis Económico.

ESTEBAN, Joan and Debraj RAY; (1994), 'On the Measurement of Polarization', *Econometrica*, Vol. 62, pp. 819-852.

ESTEBAN, Joan and Debraj RAY; (1999), 'Conflict and Distribution', *Journal of Economic Theory*, Vol. 87, pp. 379 - 415.852.

ESTEBAN, Joan and Debraj RAY; (2011), 'Linking Conflict to Inequality and Polarization', *American Economic Review*, Vol.101, No. 4, pp. 1345-1374.

EZCURRA, Roberto; (2009), "Does Income Polarization Affect Economic Growth? The Case of the European Regions", *Regional Studies* 43(2): 267–285.

FOSTER, James E. and Michael C. WOLFSON; (1992) *Polarization and the Decline of the Middle Class: Canada and the U.S.* ,Mimeo, Vanderbilt University.

GASPARINI, Leonardo, Matias HORENSTEIN, Ezequiel MOLINA, and Sergio OLIVIERI; (2008), "Income Polarization in Latin America: Patterns and Links with Institutions and Conflict", *Oxford Development Studies* 36(4): 461–484.

GRADIN, Carlos; (2002), "Polarization and inequality in Spain: 1973-91." *Journal of Income Distribution*, 11, 1: 34-52.

GUERRA, Pedro Henrique Calais; (2015), *Sentiment analysis on multipolarized social networks*. Universidade Federal de Minas.

KEEFER, Philip and Stephen KNACK; (2002), "Polarization, politics and property rights: Links between inequality and growth." *Public choice* 111, 1-2: 127-154.

LEVY, Frank and Richard J. MURNANE. (1992) 'U.S. Earnings Levels and Earnings Inequality: A Review of Recent Trends and Proposed Explanations', *Journal of Economic Literature*, Vol. 30, No. 3, pp. 1333-1381.

MOTIRAM, Sripad and Sarma NAYANTARA; (2014), "Polarization, Inequality, and Growth: The Indian Experience", *Oxford Development Studies*, 42:3, 297-318, DOI: 10.1080/13600818.2014.897319

OLIVIERI, Sergio and Matías HORENSTEIN; (2004), "Income polarization in Argentina: Pure income polarization, theory and applications." *Económica* 50: 39-66.

PEREZ, Cristina Blanco, and Xavier RAMOS; (2010), "Polarization and health", *Review of Income and Wealth*, vol.56, no. 1, 171–85

PRESSMAN, Steven; (2007), "The decline of the middle class: An international perspective", *Journal of Economic Issues*, vol. 41, no. 1, 181-200

WANG, Jinxian, Koen CAMINADA, Kees GOUDSWAARD, and Chen WANG. (2018), "Income polarization in European countries and Europe wide, 2004–2012",*Cambridge Journal of Economics*, 42(3), pp.797-816.

WAN, Guanghua, and Chen WANG; (2015), *Income Polarization in the People's Republic of China: Trends and Changes*, ADBI Working Paper 538, Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=2654598 or http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2654598

WOLFSON, Michael C; (1994), 'When Inequalities Diverge', *The American Economic Review*, Vol. 84, No. 2, pp. 353-358.

EK 1. Eşdeğer Harcanabilir Gelire Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Yıl	Gözlem Sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Min. Değer	Maks. Değer
2006	10920	5274.0	5653.6	128.7	106974.8
2007	10796	6433.4	7076.1	227.8	175787.9
2008	11228	6815.8	7184.2	80.4	180941.8
2009	11870	7601.6	8203.8	20.3	160282.7
2010	12106	8244.2	9378.0	38.5	427450.0
2011	15025	8994.5	9390.7	0.0	232720.4
2012	17562	9778.7	10014.1	54.9	285685.8
2013	19899	10812.4	10984.8	4.1	373924.6
2014	22740	11851.6	11033.4	63.6	249406.8
2015	22763	13490.5	12308.9	245.6	198242.8
2016	22441	15678.3	16159.2	42.5	414035.8
2017	22869	17521.4	19641.1	156.0	616966.0
2018	24068	19568.1	22896.4	97.7	902885.9

Kaynak: Yazar tarafından GYKA verileri kullanılarak hesaplanmıştır.